

**Jonas Agell,
Karl-Göran Mäler
& Jan Södersten (red):**

Ekonomiska perspektiv på skattereformen

Den svenska skattereformen har ibland kallats för "Århundredets skattereform" och utvärderingen av dess effekter är ännu i ett mycket tidigt skede. Ekonomiska Rådets bok *Ekonomiska perspektiv på skattereformen* kom under juli månad 1990 ut på Norstedts och den är därmed ett av de första bidragen som syftar till att belysa de ekonomiska effekterna av skattereformen. Det kan måhända förefalla tidigt att utvärdera skattereformen innan den var införd i alla sina delar, men boken är ett mycket välkommet bidrag till den svenska skattedebatten.

I boken presenteras sex uppsatser; Jonas Agell skriver om skattereformen och kapitalbeskattningen, Villy Bergström och Jan Södersten om företagens investeringar, Karl-Gustaf Löfgren om utbudet av arbetskraft, Lennart Flood och Anders Klevmarken om effekter på den privata konsumtionen av de indirekta skatternas höjning, Thomas Olofsson och Paul Söderlind redovisar några resultat från en simuleringsmodell. Boken innehåller desutom ett utförligt inledande kapitel av redaktörerna.

Halvmesyr?

Jonas Agells avsnitt har rubriken "Skattereformen och kapitalbeskattningen: halvmesyr eller förständig kompromiss?". Som framgår av rubriken framför författaren även vissa kritiska synpunkter mot reformen. Det är framför allt avsaknaden av en real enhetlig kapitalbeskattning som Agell upplever som en stor brist med

skattereformen. Han påpekar att även efter skattereformen kommer rent fiktiva inflationsräntor och inflationsvinster att beskattas. För många av oss ekonomer är tanken på en real beskattning naturligtvis tilltalande men man måste komma ihåg att en konsekvent genomförd real beskattning i många länder har visat sig vara förenad med vissa praktiska svårigheter. De av Agell påpekade bristerna skulle, i vart fall till viss del, kunna lindras av en lägre nominell skattesats.

Agell kritiserar också att dubbelbeskattningen av aktiebolagsvinster bibehålls. Han påpekar att på kort sikt bör skattereformen stimulera hushållens sparande, men reformen kan knappast förväntas påverka sparandet på ett mer bestående sätt. För de flesta småsparare medför avskaffandet av det så kallade sparavdraget att sparincitamenten försämras. Agell avslutar genom att säga att beskatta kapital är svårt och att det vore orättvist att kalla den nya kapitalbeskattningen för en halvmesyr. Han påminner läsaren om att Uppsala domkyrka inte byggdes på en dag.

Villy Bergström och Jan Södersten diskuterar under rubriken "Skattepolitiken och företagets investeringar" hur företagsbeskattningen under de senaste decennierna påverkat investeringarna. De nya skattereglerna innebär, enligt författarnas kalkyler, inga större förändringar i investeringsincitamenten. Däremot reduceras inte – utan snarare ökas – skillnaderna i kapitalkostnad mellan olika slag av investeringar. Det sker dock en utjämning av kostnaderna för olika typer av finansiering. Författarna påpekar att det faktum att vinsterna kommer att slussas ut på aktiemarknaden kanske leder till att horisonten blir kortare och att det blir mindre av uthålliga industriella satsningar. Författarna namner att en sådan utveckling ofta anförts som en faktor bakom den amerikanska industrins relativa nedgång jämfört med den japanska. Detta påstående är emellertid något kon-

troverstiellt. Ökad utdelning har av många ansetts minska inlåningen inom amerikanskt näringsliv under 1980-talet och har därför ansetts vara positivt.¹

Arbetsutbudet

Karl-Gustaf Löfgrens avsnitt "Utbudet av arbetskraft och den svenska skattereformen" innehåller inledningsvis en genomgång av delar av teorin bakom hushållens val av arbetsutbud. Därefter följer en metodologisk diskussion av olika empiriska undersökningar. Framställningen blir något mera teknisk än andra avsnitt av boken. Bristen på data och svårigheter att specificera modeller leder Löfgren till att vara skeptisk till genomförda studier, inklusive svenska studier. Baserat på olika forskares simuleringar och på ekonomisk teori drar författaren slutsatsen att skattereformen sannolikt har en positiv effekt på arbetsutbudet. Studien tar upp en hel rad frågor vilka kan vara av intresse för kommande studier.

Lennart Flood och Anders Klevmarken presenterar en mycket intressant analys av den privata konsumtionen under rubriken "Effekter på den privata konsumtionen av de indirekta skatternas höjning". Den privata konsumtionen delas in i sju grupper. Sex av dessa var tidigare helt eller delvis befriade från moms. Förutom att studien är intressant för att utvärdera tänkbara effekter av en breddad moms, erhåller läsaren också information om relativprisutvecklingen för olika varugrupper mellan 1963 och 1989. Vad som ligger bakom denna går författarna inte in på men i förlängningen kan man tänka sig en analys av effektiviteten på olika delmarknader. Studien tar hänsyn till korseffekter, d v s om priset på en vara går upp kan efterfrågan på en annan vara öka. Sålunda finner författarna att en ökning av

¹ Utdelningsprocenten (utdelningar i förhållande till beskattningsbar vinst) steg från ca 35 procent 1980 till närmare 80 procent 1989.

relativpriset på boendet kan resultera i ökad bostadskonsumtion om effekterna av framför allt högre transportkostnader beaktas.

Välfärdshöjande

Det sista avsnittet i boken har rubriken "Samhällsekonomiska effekter i ett intertemporalt perspektiv", och är skrivet av Thomas Olofsson och Paul Söderlind. Analysen baseras på simuleringar i en intertemporal allmän jämviktsmodell. En utförlig beskrivning av modellen eller dess parametrar ges inte i avsnittet men framställningen är klar och tydlig. Tre separata simuleringar redovisas liksom reformens samlade effekter. En sänkning av marginalskattesatsen leder, enligt modellen, till ett kraftigt ökat arbetsutbud. En motsvarande höjning av konsumtionsbeskattningen leder till ett minskat arbetsutbud, men inte av samma storleksordning. I den tredje simuleringen höjs kapitalinkomstskattesatsen. Detta leder, något överraskande, till att kapitalstocken ökar på lång sikt. Produktionssambandet kan vara en förklaringsfaktor men det hade varit intressant om författarna hade haft möjlighet att utförligare diskutera resultaten. Skattereformens samlade effekter är delvis självfinansierande enligt modellen, dvs det uppstår sk "dynamiska effekter". Författarna drar slutsatsen att reformen har en klart välfärdshöjande effekt, speciellt för yngre hushåll, och att den leder till ett högre arbetsutbud, ökat sparande och högre investeringar.

Sammanfattningsvis vill jag uttrycka min uppskattning av boken. Den belyser relevanta områden av skattereformen, på ett sätt som är tillgängligt för en bredare publik utan att ge avkall på klar analys. Jag har emellertid ett par reservationer. Den ökade internationaliseringen är endast i mycket begränsad omfattning del av analysen. Detta är en klar brist. Det hade varit intressant med ett avsnitt där den

svenska skattereformen hade jämförts med skattereformer i andra länder, speciellt beskattningen av låginkomsttagare och beskattningen av kapitalinkomster. Det hade dessutom varit önskvärt med fler relativt klara rekommendationer till beslutsfattarna i skattefrågor. Betydelsen av den allmänna makroekonomiska situationen för effekterna på priser och löner av en given skatteförändring, är ett annat område som hade förtjänat en mera genomgripande analys. Dessa kommentarer innebär dock endast att jag önskar att boken hade varit längre än 138 sidor.

*Ekon dr KRISTER ANDERSSON
Internationella valutafonden, Washington*